

ОХОРОНА ТА РАЦІОНАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ ЛІСОСТЕПОВИХ ЛАНДШАФТІВ УКРАЇНИ

Туркіна Ю. В.

Сумський державний педагогічний університет

імені А. С. Макаренка

Науковий керівник – канд. геогр. наук, доц. Бова О. В.

Постійне погіршення екологічних умов української території вимагає пошуку вирішення проблем та розвитку ландшафту під впливом природних та антропогенних факторів.

Лісостепові ландшафти України становлять 202 тис. км², це майже 35% території, простягаючись від Карпатських гір до західних відрогів Середньоруської височини. Територія лісостепу освоєна уже давно. Найкращі умови для життя знаходяться на стику лісу та луків. Ліси забезпечують захист людей від ворогів, матеріалами для будівництва та опалення, а ділянки землі на яких немає лісу, використовують для сільського господарства та тваринництва.

Коли відбулося господарське освоєння території, почалася експлуатація степових та лісових зон. Діяльність людей перш за все пов'язана з природними багатствами території. На даний час у лісостеповій зоні відбувається видобуток корисних копалин, заготівля деревини, працюють нафтопереробні заводи. Більша частина території зазнала розорення, ці землі широко використовуються у сільському господарстві.

Порівняно з природними зонами на Поліссі та в Українських Карпатах, територія лісостепу зазнала певної нестачі опадів, перетворивши таким чином дренажну функцію лісу на площину водоохоронної функції. Ліс утримує вологу і значно уповільнює її випаровування. У сучасному сільському господарстві на лісових та лугових ділянках функції лісів та насаджень, пов'язані з накопиченням снігу, в основному забуті. Дана функція лісів є надзвичайно важливою, лісонасадження затримують сніг, забезпечують акумулювання води, захищають дороги від снігових переметів.

На сьогоднішньому етапі життя стоїть питання взаємодії суспільства та природи, що є однією з проблем людства. Особливо це стосується території українських земель. Адже, Україна є унікальним регіоном за ступенем антропогенного впливу на ПТК. Здійс-

нюється масштабний вплив на навколишнє середовище від багатьох антропогенних факторів, що призводить до деградації природної екосистеми, відбувається погіршення умов проживання населення та загострюється екологічна ситуація. Ця ситуація обумовлюється дією багатьох внутрішніх та зовнішніх причин. Територія нашої держави має значний та різноманітний природно-ресурсний потенціал. До його компонентів відносяться земельні, мінеральні та рекреаційні ресурси. Вивчаючи сторінки історії, можна зазначити, що саме земельні та рекреаційні ресурси активно використовувались на теренах України. Деякою мірою це посприяло розвитку економічного потенціалу держави та стану природних комплексів. Що і стало основною причиною значної розораності та освоєння сільського господарства території та призвело до негативного впливу природне середовище.

Ландшафт та екосистеми лісостепу потребують охорони та раціонального використання. З метою охорони було створено ряд заповідників, ландшафтних парків, заказників. Відтоді як Україна здобула незалежність була проведена значна робота з охорони та збереження навколишнього природного середовища. Найважливішими є заповідники «Михайлівська цілина», «Медобори» та «Розточчя» і Подільський національний парк, Канівський. Один із найдавніших Канівський природний заповідник, який був створений у 1923 році. Його територія охоплює частини яру та пагорбів на правому березі Дніпра. Основне завдання заповідника – охорона та збереження дубово-грабових лісів, степових ділянок та островів, збережених у природному стані.

Природний заповідник «Медобори» – це пам'ятка природи давньої історії – Подільські Товтри». Це залишки коралових рифів, що утворилися на дні океану близько 20 мільйонів років тому. На вершині хребта є багато мальовничих вапнякових скель, утворених залишками морських мешканців. Єдина незаймана територія в лісостеповій зоні український степ охороняється в заповіднику «Михайлівська цілина». Там ростуть не тільки степові рослини – ковила, тирса, стоколос, а й дзвіночки, ромашки, волошки та інші не притаманні рослини степам.

Однак, особливої охорони потребують степові зони лісостепоного ландшафту. На даній території зростають види рослин, що

занесені до «Червоної книги України» і потребують захисту. Наприклад, серед червонокнижних рослин спостерігають : сон широколистий, льон жовтий, підмаренник, ковила остиста та велика кількість медоносних рослин.

Так як люди завжди перебувають на території ландшафту, то його стан є важливою умовою нашого існування та здоров'я не тільки фізичного, а й психологічного. Одним із завдань людства є збереження природних ландшафтів, щоб забезпечити собі здорове існування. Ландшафт є територіальним осередком збалансованого екологічного розвитку.

Антропогенні фактори, що негативно впливають на лісостеповий ландшафт:

- відбувається високе антропогенне навантаження на територію, що забруднює природне середовище лісостепу;
- деформована структура природоємних галузей;
- нераціональне використання природних ресурсів;
- руйнування природних комплексів;

Не можна не згадати страшні наслідки аварії на Чорнобильській АЕС та її негативний вплив на навколишнє середовище. Наслідки аварії ще й досі «відгукуються» на нашій планеті.

На сучасному етапі дослідження охорони ландшафтів, широко застосовуються геоінформаційні системи (ГІС). За допомогою ГІС технологій можна порівняти зміни, які проходять протягом років на території лісостепової зони та прослідкувати тенденцію змін ґрунтово-рослинного покриття.

Нажаль, в даний час екологічна ситуація на території лісостепових ландшафтів та світу в цілому не покращується. Забруднення та зміна природних екологічних властивостей не зупинено.

